

KANTELU

Arvostelette eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassanne 6.12.2018 lähetetyssä kantelukirjoituksessa sosiaali- ja terveysministeriön hallitusneuvoksen menettelyä, kun hän on Hufvudstadsbladetin 25.8.2018 julkaistun artikkelin mukaan todennut, että nykyinen lainsäädäntö kieltää alkoholin etämyynnin Suomeen. Lisäksi viittaatte Iltalehdessä 5.12.2018 julkaistuun artikkeliin, jonka mukaan hallitusneuvos on todennut, että rikosoikeudelliset prosessit etämyyjiä vastaan aloitetaan ja että tutkitaan, ovatko he syyllistyneet rikoslaissa tarkoitettuun alkoholi-rikokseen ja että ”kun tutkinnat alkavat, viisaat lopettavat myynnin välittömästi ja panevat kädet ristiin”. Pidätte em. tiedotusvälineissä julkaistuja lausuntoja virheellisinä.

Viittaatte viimeksi mainitun lausunnon osalta syyttömyysolettaman vaatimukseen. Perustelette muutoin näkemystänne kantelusta tarkemmin ilmenevin tavoin erityisesti Vaasan hovioikeuden ratkaisulla (VaaHO:2016:3), komission 9.10.2018 lausunnolla, joka koskee alkoholilain muuttamista koskevaa esitysluonnosta (TRIS/2018/324/FIN) sekä lausunnolla 15.3.2017. Toteatte, ettei alkoholilaisissa ole etämyynnin kieltävää pykälää. Vielä viittaatte perustuslakivaliokunnan alkoholilakiesitystä koskevaan lausuntoon (PeVL 48/2017 vp), jossa perustuslakivaliokunta katsoi, että rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen näkökulmasta esityksessä oli ongelmia sekä asiantuntijoiden lausuntoihin asiasta. Kerrotte myös, että korkeimman oikeuden ratkaisu asiassa KKO:2018:49 ei asian esittelijän mukaan koskenut tilanteita, joissa erillinen kuljetusliike kuljettaa tuotteet ostajille.

Tiedustelette myös, ovatko hallitusneuvoksen julkiset lausumat Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan valtion syyksi laskettavia toimia, jotka voidaan katsoa tavaroitten vapaata liikkuvuutta rajoittaviksi määrällisiksi rajoituksiksi tai niitä vastaaviksi toimiksi, jotka ovat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 34 artiklan vastaisia ja onko hallitusneuvos syyllistynyt virkavelvollisuuden rikkomiseen. Kerrotte tehneenne etämyyntiä koskevan kantelun myös Euroopan komissiolle.

Eduskunnan oikeusasiamies on siirtänyt kantelun oikeuskanslerin käsiteltäväksi valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen tehtävien jaosta annetun lain 3 §:n nojalla.

RATKAISU

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta. Oikeuskanslerin tulee myös valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Korkeimman oikeuden käsiteltävänä olleessa tapauksessa 2018:49 henkilö oli ulkomailla sijaitsevan yhtiön puolesta ja yhtiön tosiasiallista määräysvaltaa käyttävänä myynyt Suomessa asuville yksityishenkilöille alkoholijuomia. Kaupoista oli sovittu yhtiön internetsivuston välityksellä, minkä jälkeen ao. henkilö oli tuonut juomat Suomeen ja toimittanut ne täällä ostajien koteihin. Tällainen menettely on siis kiellettyä.

Totean ensinnäkin, että kantelussa esillä oleviin kysymyksenasetteluihin liittyviin alkoholilain ja rikoslain säännöksiin liittyy näkemykseni mukaan aitoa tulkinnanvaraisuutta. Olen sosiaali- ja terveysministeriön pyynnöstä antamassani lausunnossa todennut muun ohella, että ”erilaiset tulkinnat siitä, onko alkoholijuomien etämyynti sallittu vai kielletty, perustuvat pitkälti siihen, etteivät alkoholilaissa tai alkoholirikosta koskevissa säännöksissä käytetä kyseistä käsitettä. Alkoholilaissa ja rikoslaissa säädetään sen sijaan maahantuonnista ja myynnistä. Alkoholilain perusteluissa on kuitenkin tuotu esiin myös ”etämyyntiä” koskevia näkökohtia maahantuontia koskevan säännöksen perusteluissa. Lisäksi julkisuudessa on käytetty myös ”etäoston” käsitettä” (lausuntoni 30.11.2018, dnro OKV/94/20/2018).

Edelleen olen lausunnossani todennut, että ”kun korkeimman oikeuden ratkaisu kuitenkin koskee vain tuossa tapauksessa esillä ollutta tapahtumainkulkua, ei voida myöskään todeta, että etämyyntiä koskevat tilanteet olisivat tuossa ratkaisussa tulleet kattavasti käsitellyiksi”. Totesin myös, että ”en voi myöskään oman toimivaltani puitteissa viranomaisten ja tuomioistuinten sijasta ottaa kantaa siihen, millaiset ”variaatiot” erityisesti kuljetuksen järjestämisessä tekevät alkoholijuomien hankkimisesta Suomen rajojen ulkopuolelta joko kiellettyä etämyyntiä tai sallittua etäostoa. Tulkinta kuuluu ao. lainsäädäntöä soveltaville viranomaisille ja viime kädessä tuomioistuimille.”

Kantelussa esiin tuomanne hallitusneuvoksen lausumat edustavat käsitykseni mukaan alkoholilainsäädännöstä vastaavan sosiaali- ja terveysministeriön tulkintaa alkoholilain sisällöstä ja KKO:n em. ratkaisun merkityksestä. Näkemykseni mukaan tämänkaltaisen tulkinnan esittäminen ei ole lainvastaista, vaikka toisenlaisiakin tulkintoja voidaan esittää. Mainitsemanne Ilta-lehden artikkelin mukaan hallitusneuvos on myös todennut, että ”kukaan ei voi nyt sanoa, että etämyynti on sallittu eikä että etämyynti on kielletty”.

Edellä esitetyn johdosta kantelunne ei ole johtanut toimenpiteisiini. Vastaukseni toimitetaan kuitenkin tiedoksi myös STM:öön.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Olette kertonut kannalleenne asiasta myös komissioon. Etämyyntiä koskevat kysymykset voivat tulla käsiteltäväksi sekä kansallisissa tuomioistuimissa että viime kädessä unionin tuomioistuimessa esimerkiksi jäsenvaltiota koskevan rikkomusmenettelyn tai ennakkoratkaisupyynnön välityksellä. Toteankin, että käytettävissä olevien tietojen perusteella en voi toimivaltani puitteissa ottaa asiassa keskeiseen etämyynnin lainmukaisuuteen enemmälti kantaa.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Laura Pyökäri

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

KÄYNTIOSOITE Snellmaninkatu 1 A, Helsinki
POSTIOSOITE PL 20, 00023 Valtioneuvosto

PUHELIN 0295 16001
TELEFAKSI 09 160 23975

E-MAIL etunimi.sukunimi@okv.fi
INTERNET www.okv.fi